

klora održanih na Sofijskom univerzitetu i da je njezin glavni zadatak predstaviti bogatstvo i ljepotu narodnog stvaralaštva i probuditi u studentskoj omladini ljubav prema pjesničkim narodnim tvorevinama. To je, zapravo, udžbenik folkloru u kojem su razrađeni osnovni folkloristički pojmovi i značenja, razvoj opće i bugarske folkloristike, folklorni žanrovi i klasifikacija narodnog pjesničkog stvaralaštva uz puno ulomaka iz bugarskih obrednih, mit-skih, junačkih i historijskih pjesama.

Gradivo je podijeljeno u nekoliko poglavlja:

Opće naznake. Bit i značenje folkloru. Razvoj folkloristike. Folklor i folkloristika, Folkloristika i književna znanost. Tradicionalni i suvremeni folklor. Bit i osnovna obilježja narodnog pjesničkog stvaralaštva. Pregled razvoja folkloristike. Klasi-cisti marksizma i lenjinizma o folkloru. Gorki o folkloru. Folkloristika Sovjetskog Saveza. Značenje narodnog pjesničkog stvaralaštva.

Pregled povijesti bugarske folkloristike. Odnos prema narodnom stvaralaštvu u srednjovjekovnoj Bugarskoj. Prvi zapisi folklornih tvorbi. Periodizacija povijesti bugarske folkloristike: 1. Bugarska folkloristika do oslobođenja (1877—1878). 2. Bugarska folkloristika od oslobođenja do 9. rujna 1944. godine. Perspektive i zadaci.

Starost, stvaranje i razvoj bugarskog folkloru. Najstarije historijske vijesti o bugarskom narodnom stvaralaštvu. Stvaranje folkloru. Periodizacija razvoja bugarskog folkloru; pregled njegove historije: 1. Najranije pojave bugarskog folkloru u toku VIII i IX st. 2. Bugarski folklor od X do prve polovice XIV st. 3. Bugarski folklor od druge polovice XIV do XVII st. 4. Bugarski folklor u toku XVIII i XIX st. 5. Suvremeni bugarski folklor.

Stvaranje i razvoj folklornih tvorbi. Stvaraoci i nosioci folkloru. Izmjene u folklornim tvorbama. Folklorni žanrovi.

Klasifikacija bugarskog narodnog pjesničkog stvaralaštva. Osnovni kriteriji. Podjela po žanrovima. Glavne pjesničke grupe.

Obredne pjesme. Bit i podjela obrednih pjesama: 1. Koledne pjesme. 2. Lazarske pjesme. 3. Uskrsne pjesme. 4. Đurđevdanske pjesme. 5. Enovdenske pjesme i pripjeveri. 6. Pjesme o kiši. 7. Pjesme o rađanju i djetinjstvu. 8. Svadbene pjesme. 9. Tužbalice.

Mitske pjesme. Staroslavenska religija kao izvor za pjesničko stvaralaštvo. Pjesme o vilama, zmajevima i suđenicama, čaranjima i dr. Religiozno-kršćanska tematika.

Junačke pjesme. Određenje i bit junačkih pjesama. Odnos između junačkih i historijskih pjesama. Starost bugarske junačke epike, bugarske. Podrijetlo junačke epike. 1. Pjesme o Momčilu. 2. Pjesme o kraljeviću Marku. 3. Pjesme o drugim junacima. Novi junaci. Neke osebnosti poetike junačkih pjesama.

Historijske pjesme. Karakter i starost bugarskih historijskih pjesama. 1. Pjesme o historijskim događajima u toku XIV—XVII st. 2. Pjesme o nacionalnooslobodilačkom pokretu u XIX st. Revolucionarne pjesme. Pjesme o oslobodilačkom ratu 1877—1878. g. 3. Novije historijske pjesme.

Dijana Mihajlova

Obredi i obredni folklor, S'tavitelj Todor Iv. Živkov, Izdatelstvo na B'lgarskata akademija na naukite, Sofija 1981, 348 str.

Ovo djelo predstavlja kolektivan rad sekcije za teoriju i estetiku folkloru Instituta za folklor. Sastavljajući su se usredotočili na cjelovito proučavanje bugarskih folklornih obreda. Trudili su se da u duhu bogatih tradicija folkloristike analiziraju nagomilane činjenice u širem kulturnom kontekstu. Imajući u vidu da obredna umjetnost danas po-

stoji ne samo kao etnokulturno nasljeđe već i kao aktivan socijalan proces, opravdana je ambicija autora da s obnovljenim osjećajem pristupe onome što je bilo osnovna komponenta bugarske kulture kroz stoljeća.

Veoma opširno i cjelovito su razrađene teme o obredu i obrednoj umjetnosti, o obiteljskim obredima, prinošenju žrtava, oplakivanju pokojnika, o ukrašavanju obrednog kruha i uskršnjih jaja i dr.

U prvom tekstu Todor Iv. Živkov objašnjava obred i obrednu umjetnost na razini teorije folklora. Obrednost se najčešće promatra kao veza pojmova tradicija, običaj i praznik. Oni sadržavaju opće forme i karakteristike. Svadba, na primjer, određena je kao običaj, kao obred i kao praznik. Govori o tradicionalnoj i suvremenoj svadbi. Dalje, o obrednom i običajnom sistemu, o prazničnom sistemu, o folklornoj tradiciji kao sistemu itd. I sve to samo iz pozicije etnografije i folkloristike. Analizira i proces realizacije religioznih ideja, kultura, tj. obredno djelovanje pravoslavne crkve. »Socijalna realizacija čovjeka izražena je, s jedne strane, usvajanjem nakupljenog društvenog iskustva, i s druge, kultura je otvoreni sistem koji dopušta stvaranje i socijalizaciju novih vrijednosti. To je živa dijalektika kulturnog procesa koja nestaje u teorijskim postavkama koje se oslanjaju samo na jednu ili samo na drugu stranu. Kulturna tradicija je srž toga procesa.«

Nekoliko tekstova govori o ulozi nošnje u obredima. (Ganka Mihajlova: »Kostim u bugarskoj obrednosti«; Georg Kraev: »Obredno travestiranje u bugarskim krajevima u toku zime«). Ivan Mazarov piše o pronađenom trakijskom šljemu iz Kocofenešta na kome je predstavljeno prinošenje žrtve ovna. Zanimljivi su i tekstovi o kompoziciji slika na obrednom kruhu na Badnjak (Stanka Janeva) i o bojenju i ukrašavanju uskršnjih jaja u Bugarskoj (Ljubomir Mikov). Sve je popraćeno

velikom brojem ilustracija kao i notnim zapisima obrednih pjesama.

Dijana Mihajlova

Folklor i istorija, Problemi na b'lgarskija folklor, Tom šesti, Otvoreni redaktor **Pet'r Dinekov**, Izdatelstvo na B'lgarskata akademija na naukite, Sofija 1982, 292 str.

U ovom, VI svesku biblioteke »Problemi bugarskog folklora« sadržani su tekstovi i znanstveni radovi koji su bili izneseni na V nacionalnom simpoziju o problemima bugarskog folklora, održanom u Jambolu od 19. do 21. travnja 1979. Naslov ovoga sveska »Folklor i istorija« bio je osnovna tema simpozija. Osim bugarskih autora, tu su i radovi znanstvenika — sudionika na Simpoziju, iz Sovjetskog Saveza, Poljske, CSSR i Njemačke Demokratske Republike.

Kako se Simpozij održavao u Jambolu, to se velik broj tekstova odnosi na folklorni razvoj toga kraja: o narodnim praznicima »koleda« i »lazara« u Jambolskom kraju, o enovdenskim pjesmama i naricanjima (Enovden — dan rođenja Ivana Krstitelja), o obrednom kruhu, obrednim tradicijskim narodnim nošnjama i dr. Ostali naslovi razmatraju raznovrsne folklorne teme, iz bugarskog folklornog razvoja, o bugarskoj i općoj folklornoj povijesti.

U svom uvodnom tekstu autor i direktor Instituta za folklor Petr Dinekov daje opći pregled problematike o odnosu folklora i povijesti. Njegov osnovni zaključak je: »historičnost folklora je neosporna. Po bilo kojim unutrašnjim zakonima da se razvija (jedan od najbitnijih je žanrovska transformacija), folklor ne prestaje biti izraz historijskog djelovanja, izraz narodne sudbine i narodnog duha, narodnih težnji i ideala kroz stoljeća, dakle, ne prestaje biti blistava svjedodžba o neprekidnoj stvaralačkoj djelatnosti naroda.«

Dijana Mihajlova